

НАПРЯМ 2. ПСИХОЛОГІЯ СВІДОМОСТІ: ПРАВОВІ, ЕТНІЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ, РЕЛІГІЙНІ, РЕГУЛЯТОРНІ ТА ІНШІ АСПЕКТИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-562-7-5>

Благовісна А. С.,
студентка кафедри психології
ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом"
Науковий керівник: Синякова В. Б.,
доктор психологічних наук,
завідувачка кафедри психології
ПрАТ "ВНЗ "Міжрегіональна Академія управління персоналом"

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНО- ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ СВІДОМОСТІ

Анотація. У роботі представлено результати теоретичного й емпіричного дослідження психологічної готовності керівників до управлінської діяльності. Запропоновано програму психологічного супроводу, спрямовану на розвиток емоційної стійкості, саморегуляції та професійної свідомості керівників.

Ключові слова: психологічна готовність, керівник, управлінська діяльність, професійна свідомість, емоційна стійкість, саморегуляція.

Blahovisna A. Psychological readiness of managers for managerial activity as a professional-psychological aspect of consciousness

Summary. The paper presents theoretical and empirical results on managers' psychological readiness for managerial activity. A psychological support program aimed at developing emotional stability, self-regulation, and professional consciousness of leaders is described.

Key words: psychological readiness, managerial activity, professional consciousness, emotional stability, self-regulation, leadership.

Професійна свідомість керівника виступає центральною психологічною детермінантою його управлінської компетентності та ефективності діяльності. У сучасному соціально-економічному контексті, що характеризується швидкими змінами, високим рівнем невизначеності й відповідальності, керівник повинен володіти

розвиненою здатністю до саморегуляції, емоційної стабільності та рефлексивного усвідомлення власних управлінських дій.

У психологічній науці готовність до діяльності розглядається як цілісний психічний стан, що забезпечує мобілізацію особистісних ресурсів для ефективного виконання професійних функцій. Психологічна готовність керівника – це інтегральна характеристика, яка поєднує мотиваційно-ціннісний, емоційно-вольовий, соціально-комунікативний, стресостійкий та рефлексивно-аналітичний компоненти[1, с. 47].

Мотиваційно-ціннісний компонент визначає спрямованість особистості на досягнення успіху та професійного саморозвитку. Емоційно-вольовий – забезпечує здатність до емоційної саморегуляції та контролю поведінки в напружених ситуаціях. Соціально-комунікативний компонент відображає готовність до ефективної взаємодії, командної роботи та лідерства. Стресостійкість розглядається як індикатор психологічної витривалості та адаптивності, а рефлексивно-аналітичний компонент – як здатність керівника усвідомлювати власні управлінські дії, аналізувати помилки й прогнозувати результати[6, с. 128].

Таким чином, психологічна готовність є проявом високого рівня професійної свідомості, що об'єднує когнітивно-емоційні процеси й мотиваційні структури у цілісну систему регуляції управлінської поведінки.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування, емпіричне вивчення та розроблення програми розвитку психологічної готовності керівників до ефективної управлінської діяльності.

У дослідженні взяли участь 40 керівників різних сфер діяльності (освіта, бізнес, виробництво, державне управління). Використано валідний психодіагностичний інструментарій Тест мотивації досягнення (Т. Елерс); Тест емоційного інтелекту (Н. Холл); Методика комунікативних і організаторських схильностей (КОС-2); Опитувальник стресостійкості (С. Мадді, адаптація Д. Леонтьєва, О. Рассказовой); Тест рефлексивності (А. Карпова).

Отримані результати показали, що 50% керівників мають середній, а 37,5% – високий рівень загальної психологічної готовності. Найвищі результати спостерігаються за мотиваційно-ціннісним (42,5%) та емоційно-вольовим (52,5%) компонентами, що свідчить про виражену орієнтацію на досягнення й саморегуляцію.

Натомість стресостійкість і рефлексивність виявилися менш сформованими (низький рівень у 15 % керівників), що підтверджує необхідність розвитку механізмів психологічної саморегуляції та рефлексивного осмислення управлінських дій.

Для підвищення рівня психологічної готовності була розроблена програма психологічного супроводу, побудована за принципами інтерактивності, усвідомленості та рефлексивної дії[2, с. 28].

Програма включала чотири етапи: діагностичний – аналіз індивідуальних особливостей керівників, визначення їхніх сильних і слабких сторін; тренінговий – розвиток управлінської компетентності, емоційної стійкості, лідерських навичок і комунікації; консультативний – індивідуальна підтримка у вирішенні професійних і особистісних труднощів, рефлексивно-аналітичний – формування навичок самоспостереження, самооцінки та стратегічного планування особистісного зростання. Використано інтерактивні вправи на розвиток емоційного інтелекту («емоційна карта дня», «якір впевненості»), кейс-аналіз управлінських ситуацій, рольові ігри та групові дискусії[4, с. 78].

Після впровадження програми спостерігалось підвищення інтегрального рівня психологічної готовності ($t = 2,71$; $p < 0,01$). Зросли показники емоційного інтелекту (+14%), стресостійкості (+12%), рефлексивності (+10%). Керівники відзначили зменшення емоційного виснаження, зростання впевненості у прийнятті рішень та покращення комунікаційної гнучкості.

Отже, розвиток психологічної готовності керівників через систему психологічного супроводу сприяє формуванню більш усвідомленого, збалансованого й ефективного стилю управлінської поведінки, що підвищує рівень професійної свідомості.

Список використаних джерел:

1. Bass B. M., Riggio R. E. *Transformational Leadership*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 2006. 282 p.
2. Boyatzis R. E. Competencies in the 21st Century // *Journal of Management Development*. 2008. Vol. 27(1). P. 5–12.
3. Goleman D., Boyatzis R., McKee A. *Primal Leadership: Unleashing the Power of Emotional Intelligence*. Boston: Harvard Business School Press, 2013. 336 p.
4. Карамушка Л. М., Креденцер О. В. *Психологічні технології підвищення ефективності управлінської діяльності керівників*. Київ: Інститут психології НАПН України, 2020. 240 с.
5. Кокун О. М. *Психологія професійного становлення сучасного фахівця*. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2012. 280 с.
6. Максименко С. Д. *Основи психологічної теорії діяльності*. Київ: Академвидав, 2020. 312 с.